

ČO OVPLYVŇUJE TVORBU ROVESNÍCKYCH VZŤAHOV? ANALÝZA SOCIÁLNYCH SIETÍ V TRIEDACH ČESKÝCH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

WHAT INFLUENCES PEER NETWORK FORMATION? A SOCIAL
NETWORK ANALYSIS IN CZECH LOWER-SECONDARY CLASSROOMS

Tomáš Lintner

Klíčová slova: *rovesnícké vzťahy, rovesnícké skupiny, SNA, analýza sociálnych sietí, ERGM*

Keywords: *peer relationships, peer networks, SNA, social network analysis, ERGM*

Cíle v ČJ

Cieľom príspevku je predstaviť výsledky šetrenia rovesníckych vzťahov na českých základných školách za použitia analýzy sociálnych sietí (SNA). SNA umožňuje skúmať štruktúru vzťahov v triede a sledovať polohu jednotlivých žiakov v rámci týchto štruktúr. Výskum bral do úvahy tak pozitívne vzťahy, ako aj Vzťahy negatívne. Príspevok adresuje dve hlavné otázky:

- líši sa pozícia žiaka v triede medzi rovesníkmi v závislosti od pohlavia a socioekonomického statusu (SES)?
- majú efekty vzájomnosti, transitivity a homofílie vplyv na podobu rovesníckych sietí v triede?

Teoretická východiska v ČJ

Rovesnícké vzťahy sú dôležitou súčasťou vzdelávania a majú potenciál ovplyvniť jednotlivých žiakov tak počas štúdia, ako aj po ňom (Berndt & Ladd, 1989). Rovesnícké vzťahy táto štúdia vníma ako sociálne siete. Štúdia stavia na myšlienke, že nie len vzťahy samotné sú pre žiakov dôležité, ale aj pozícia žiakov v rámci týchto štruktúr. Centrálna poloha má potenciál prinášať žiakovi výhody vo forme vplyvu či lepšieho prístupu k ostatným aktérom. Predošlý výskum preukázal efekty pohlavia, etnika, či množstva štruktúrálnych premenných na úrovni siete na tvorbu rovesníckych sietí medzi žiakmi v triede

(Goodreau et al., 2009). Moja štúdia sa zameriava najmä na vplyv SES na podobu rovesníckych sietí v triede s myšlienkou, že siete v triede sú ovplyvnené reprodukciou sociálnych nerovností na úrovni sociálneho kapitálu (Lin, 2017).

Metodologie v ČJ

Štúdia čerpá data z projektu GA17-03643S. Dáta obsahujú sociometrické a SORAD dotazníky, z ktorých sú modelované sociálne siete žiakov v rámci tried. Jedná sa o dáta od približne 600 žiakov. SNA je súhrn metód založených na teórii grafov, algebry a priestorových analýz a umožňuje nahliadať na sociálne štruktúry a komplexné vzťahy tak, aby reflektovali reálnu podobu sociálnych sietí vo svete. Táto štúdia využíva inferenčné modely – ERG modely (exponential random graph models), ktoré umožňujú modelovať široké spektrum efektov, ktoré ovplyvňujú tvorbu sietí.

Závery v ČJ

- rovesnícke siete sú ovplyvnené efektami vzájomnosti, tranzitivity a selektívneho výberu na základe pohlavia a SES
- v porovnaní s ostatnými sú žiaci z vyšším SES v triede populárnejší a majú viac opätovaných pozitívnych väzieb
- neboli nájdené žiadne rozdiely v žiadnych sledovaných premenných medzi chlapcami a dievčatami

Souhrn příspěvku v AJ

Peer relationships in classrooms have potential to influence students' lives beyond school. Interpersonal relationships form complex structures – social networks – and studying peer relationships should incorporate the structural properties of the relationships. This study aims to shed light on a number of dimensions of peer social network formation in classrooms giving special attention to the influence of students' socioeconomic status. This study uses cross-sectional data from GA17-03643S project from Czech ninth grade lower-secondary school classrooms. Employing structural statistics, significance testing, ERG models, this study shows that high-SES students are more popular and have more friends. No difference in any of the studies structural variables is found between girls and boys. It shows the positive effects of mutuality, transitivity, gender homophily, and SES homophily. I argue that this is a result of subtle ways social capital in social networks is formed and reproduced.

Bibliografie

- Berndt, T. J., & Ladd, G. W. (1989). *Peer relationships in child development*. John Wiley & Sons.
- Goodreau, S. M., Kitts, J. A., & Morris, M. (2009). Birds of a feather, or friend of a friend? Using exponential random graph models to investigate adolescent social networks. *Demography*, 46(1), 103-125. doi: 10.1353/dem.0.0045
- Lin, N. (2017). Building a Network Theory of Social Capital. *Social Capital*, 3–28. doi: 10.4324/9781315129457-1